

ŠAJĀ NUMURĀ:

■ Carnikavas nēģi iekļauti ES Aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā. 2

■ Beidzies triju gadu demonstrējums par roņu drošā murda izmantošanu. 3

■ Līdakas atražošana 5

■ Izdodas tikai strādīgajiem 6

AKTUALITĀTES

VALSTS ZIVSAIMNIECĪBAS SADARBĪBAS TĪKLA AKTIVITĀTES 2015. GADĀ

Valsts Zivsaimniecības sadarbības tīkls (ZST) ir izstrādājis darbības plānu 2015. gada pasākumiem, balstoties uz nozares pārstāvju un pasākumu dalībnieku vēlmēm, idejām un ieteikumiem.

Tiks organizēti vairāki informatīvi un izglītojoši semināri par tematiem, kas ieteikti, gan veicot anketēšanu 2014. gada nogalē, gan apkopojot ieteikumus no dalībniekiem, kuri piedalījušies līdzšinējos semināros. Organizējot izglītojošus seminārus, tiek un tiks piesaistīti arī ārvalstu lektori. Pēc se-

mināriem plānots organizēt arī mācību un pieredzes apmaiņas braucienus uz Eiropas valstīm par to pašu tēmu, kas aplūkota seminārā, lai nostiprinātu teorētiskās zināšanas.

Notiks mācību un pieredzes apmaiņas braucieni organizēšana arī Latvijā zivsaimniecības nozares pārstāvjiem, interesentiem un zivsaimniecības vietējo rīcības grupu (ZVRG) dalībniekiem ar mērķi iepazīt nozares attīstību reģionos, veikt pieredzes apmaiņu, dalīties tehnoloģiskos risinājumos zivsaimniecības attīstībā, apmeklēt īstenoto projektu vietas, gūt jaunas idejas, lai attīstītu savu saimniecisko darbību un veidotu

sadarbību. Tēmas, balstoties uz dalībnieku vēlmēm, definēs ZST.

Turpināsies divi pasākumi, kas būs vēlti jauniešu izglītošanai un zivsaimniecības popularizēšanai jauniešu vidū. Viens no tiem – „Zivsaimniecības popularizēšana skolās” – palīdzēs veidot izpratni par zivsaimniecību kā tradicionālu un perspektīvu nozari, popularizējot to. Aktivitāte tiks īstenota desmit teritoriju skolu jauniešiem, un tās ietvaros notiks izbraukumi un tikšanās ar nozares pārstāvjiem, apmeklētās saimniecības un uzņēmumi.

► 2. lpp.

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Jūrlietu
un zivsaimniecības fonds

ZIVSAIMNIECĪBAS TĪKLS

◀ 1. lpp.

Otrajā pasākumā – „Atbalsts jauniešiem akvakultūras un zvejniecības uzņēmējdarbības veicināšanai” – varēs piedalīties piekrastes teritorijās dzīvojoši jaunieši vecumā no 18 līdz 30 gadiem. Pasākums paredzēts, lai motivētu jauniešus uzsākt uzņēmējdarbību zivsaimniecības nozarē vai to attīstīt. Aktivitāte tiks vairāk koncentrēta tieši uz zivsaimniecības popularizēšanu (t. sk. akvakultūras un dīķsaimniecības), nevis piekrastes attīstību kopumā. Pasākuma biznesa projektu/plānu konkurss tiks iekļauts pasākuma „Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai” konkursā „Laukiem būt!”, kurā zivsaimniecība un akvakultūra tiks ieviesta kā viena no kategorijām. Pārējie jaunieši, kuri vēlēties attīstīt piekrasti ar citu uzņēmējdarbības veidu palīdzību, varēs startēt citās konkursa kategorijās. Plānots ar zvejniecību saistītas lekcijas un izbraukumus piedāvāt skolas vecuma bērniem un jauniešiem. Šādi pasākumi jauniešus iedvesmo un paplašina redzesloku, ļaujot saprast, ka piekrastē ir iespējams realizēt veiksmīgu uzņēmējdarbību. Zivsaimniecība ir jāpopularizē jau skolas vecuma bērniem, jo lielai daļai jauniešu jau ir radies negatīvs iespaids par šo nozari.

ZST pasākums „Akvakultūras un piekrastes teritoriju ekonomiskās ak-

tivitātes veicināšanas programma” ir paredzēta piekrastes zvejnieku un akvakultūras uzņēmumu aktivizēšanai. Jau no 2012. gada turpinās sadarbība ar zvejniekiem, kuri izstrādāja biznesa plānus saimnieciskās darbības attīstībai un ieguva arī naudas balvas ideju īstenošanai. Šogad plānots piesaistīt vēl vismaz desmit piekrastes zvejniecību pārstāvošas saimniecības un akvakultūras saimniecības, kurām, tāpat kā iepriekšējo gadu dalībniecēm, būs iespējas saņemt konsultācijas ekonomikas jautājumos, palīdzību biznesa plānu izstrādē, finansējuma piesaistē un citos nepieciešamos jautājumos.

Sagatavosim un izdosim „Zivsaimniecības gadagrāmatu 2015”, kā arī turpināties informatīvā izdevuma „Zivju Lapa” sagatavošana par aktualitātēm zivsaimniecībā, labas prakses piemēriem un speciālistu ieteikumiem.

Organizēsime ikgadējo zivsaimniecības nozares konferenci, kurā tiek visu nozarē un tās attīstībā iesaistīto organizāciju – Zemkopības ministrijas, Lauku atbalsta dienesta, ZVRG, Latvijas Pašvaldību savienības un nozares nevalstisko organizāciju – pārstāvji.

Uzsāksim vairākas jaunas aktivitātes. Viena no tām būs „Gada balva zivsaimniecībā”, kas popularizēs labākās nozares saimniecības un uzņēmumus, un dos iespēju godināt

labākos nozares darbiniekus. Līdzīgi pasākumi līdz šim tiek organizēti lauksaimniecībā – „Sējējs” un mežsaimniecībā – „Zelta čiekurs”.

Veicināsim sadarbību ar zivsaimniecības nevalstiskajām organizācijām pasākumā „Nozaru organizāciju kapacitātes celšana”.

Piekrastes zivsaimniecības teritorijās attīstības veicināšanā darbosies arī desmit piekrastes zivsaimniecības teritoriju attīstības konsultanti – Salacgrīvā, Engurē, Mērsragā, Rojā, Dundagā, Ventspilī, Pāvilostā, Nīcā, Rucavā un Carnikavā.

Nodarbosimies ar kapacitātes celšanu Zemkopības ministrijas pakļautībā esošajās iestādēs un strādāsim pie akvakultūras ekspertu apmācības un darba nodrošināšanas. **ZI**

Kristaps Gramanis, LLKC Lauku attīstības nodaļas zivsaimniecības projektu vadītājs

Vairāk informācijas par pasākumu norisi var iegūt:

www.zivjutikls.lv;

sazinoties ar Zivsaimniecības sadarbības tīkla pārstāvjiem: elektroniski – kristaps.gramanis@llkc.lv un zvanot pa tālruni +371 63050227.

CARNIKAVAS NĒĢI IEKĻAUTI ES AIZSARGĀTU ĢEOGRĀFISKĀS IZCELSMES NORĀŽU REĢISTRĀ

Turpmāk tirdzniecības vietās Carnikavas novada svaigos un ceptus nēģus želejā ieviens pircējs varēs viegli atpazīt pēc marķējumā iekļautās ES Aizsargātās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes.

Carnikavas nēģi ir pirmais Latvijas pārtikas produkts, kas iekļauts ES Aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā. Lēmumu par Carnikavas nēģu iekļaušanu Aiz-

sargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā

Eiropas Komisija (EK) pieņēmusi 2015. gada 13. februārī.

Pamatu saiknei ar ģeogrāfisko apgabalu veido Carnikavas nēģu zvejas un apstrādes senās vēsturiskās tradīcijas un metodes, reputācija konkrētajā apgabalā, kā arī nēģu resursu ilgtspējības un krājumu pārvaldī-

šana. Ar norādi „Carnikavas nēģi” marķē tikai Carnikavas novadā laikā no 1. augusta līdz 1. februārim ar mudiem Gaujas upes lejtecē pie ietekas jūrā zvejotos svaigos nēģus un pārstrādātos, bet tikai tajā gadījumā, ja to ražošana notikusi Carnikavas novadā atbilstoši specifiskajai. Ceptus nēģus var pakot dažādos iepakojumos – koka kublos, plastmasas kārbās vai kastēs, kā arī valcētās vai vakuuma paplātēs. Iepakojumu lielums un iepakojamo nēģu svars var būt ļoti dažāds – no 0,270 kg līdz 10 kilogramiem. **ZI**

ZM informācija

ZVEJAS IESPĒJAS

Foto: Māris Vītups

BEIDZIES TRIJU GADU DEMONSTRĒJUMS PAR ROŅU DROŠĀ MURDA IZMANTOŠANU

Demonstrējums „Roņu droša murda izmantošanas efektivitāte Latvijas piekrastes zvejā” tika īstenots trīs gadu garumā – 2012., 2013. un 2014. gadā.

Galvenie darba uzdevumi bija:

- paralēli veikt zveju ar roņu drošo murdu (RDM) un diviem tradicionālajiem zivju mirdiem (TM);
- detalizēti fiksēt nozveju visos zvejas rīkos pa zivju sugām;
- veikt roņu radīto zvejas rīku un loma bojājumu uzskaiti;
- veikt mirdos nokļuvušo roņu vai zvejas rīku tuvumā novēroto roņu uzskaiti;
- apkopot iegūtos datus mēneša un visa demonstrējuma izpildes laika griezumā.

Demonstrējuma norise

Ar roņu drošo murdu 2012. gadā tika veikti 12 zvejas akti (34 zvejas dienas), bet 1. jūnijā strauji uznākusi vētra roņu drošo murdu pilnībā sapostīja, un tā atjaunošana vairs nebija iespējama.

Taču 2013. gadā tika nolemts turpināt demonstrējumu un iegādāties jaunu RDM. Iegādājoties roņu drošo murdu 2013. gada demonstrējumam, tika ņemtas vērā 2012. gadā pieļautās kļūdas un izmantota iegūtā pieredze. Pirmkārt, tika ņemts vērā, ka zvejas rīks jānovieto lielākā dziļumā, lai ma-

zinātu risku zaudēt rīku pēkšņas vētras gadījumā. Pieredzes apmaiņas laikā Zviedrijā vietējie zvejnieki ieteica roņu drošo murdu novietot vismaz 5 m dziļumā, kur piekrastes bangu ietekme būtu mazāka. Otrkārt, tika ņemta vērā pieredze, ka oriģinālā komplektācijā ietilpstošās gaisa caurules ir sliktas kvalitātes. 2012. gadā, strādājot ar roņu drošo murdu, tās bieži pārlocījās, kā rezultātā bija aprūtināta gaisa iesūkšanās pontonos, un murda āmis paceļoties gāzās uz sāniem, tāpēc tika pielāgotas gaisa caurules tepat Latvijā. Kad roņu drošais murds tika piegādāts, atklājās vairāki defekti, un 2013. gadā saņemtā murda kvalitāte bija būtiski sliktāka. Pirmkārt, murda linumā bija vairāki caurumi, kas, visticamāk, radušies murda transportēšanas laikā. Otrkārt, murda āmja alumīnija konstrukcijas bija ļoti nekvalitatīvi sameitinātas. Lai savienotu āmja alumīnija karkasu, bija nepieciešams vairākas rāmja stiprinājumu vietas pārmetināt, kas prasīja ilgāku laiku un liedza uzsākt zveju ar roņu drošo murdu jau pavasara sezonā.

Demonstrējuma īstenošanu zvejnieku saimniecība „Zītari plus” veica sadarbībā ar zinātnisko institūtu „BIOR”. Iepriekš aprakstīto problēmu dēļ zveju ar roņu drošo murdu varēja uzsākt tikai rudens zvejas sezonā. Roņu drošais murds tika ievietots jūrā

Lilastē apmēram 5–5,5 m dziļumā. Tradicionālais zivju murds bija paredzēts mazākam dziļumam un atradās tuvāk krastam.

Abu konstrukciju murdu zvejas salīdzinājums veikts par rudens zvejas periodu, kad jūrā vienlaikus atradās abu tipu mirdi. Ar RDM zveja sāka 18. septembrī un ilga līdz 27. oktobrim – kopā veikti 15 zvejas akti (30 zvejas dienas). 27. oktobrī tuvojošās vētras dēļ mirds tika izņemts un zveja pārtraukta.

Roņu drošais murds 2013. gada demonstrējumā tika ievietots lielākā dziļumā un līdz zvejas pārtraukšanai oktobra beigās divreiz izturēja jūras virziena vēja brāzmas līdz 15 m/s un spēcīgus viļņus. Pēc pirmā stiprā vēja mirds tika sanests, tādēļ izņemts laukā pārbaudei. Nekādi bojājumi netika atklāti, un oktobra sākumā tas tika ievietots atpakaļ jūrā. Tam tika pagarinātas enkuru atsaites āmja galā līdz 60 m, kas samazina enkuru slīdēšanas iespēju. Pēc otrā stiprā vēja perioda mirds vairs nebija sanests un tam netika konstatēti arī nekādi citi bojājumi.

2014. gadā ar abiem mirdiem tika zvejots precīzi tajās pašās koordinātās un dziļumos kā 2013. gada sezonā. Pavasara zveja veikta laikā no 10. aprīļa līdz 10. maijam, kad stipras straumes dēļ zveja pārtraukta, un rudens zveja veikta no 15. septembra līdz 20. oktobrim.

► 4. lpp.

◀ 3. lpp.

Vienlaikus ar abiem murdiem veikti 12 zvejas akti pavasarī un 22 zvejas akti rudenī, kopā 67 zvejas dienas.

Salīdzinot 2013. gadu un 2014. gadu pēc nozvejoto zivju dažādības, līdzīgi kā iepriekšējā demonstrējuma periodā, arī 2014. gadā lielākās asaru un raudu nozvejas TM saistāmas ar to, ka murds atrodas sekākā vietā un murda sēta ir novietota līdz pašai krasta līnijai, efektīvāk noķerot gar krastu migrējošās saldūdens zivis. Savukārt RDM novērojamas lielākās plekstu nozvejas saistāmas arī ar murda atrašanos dziļākā vietā, kā arī zīmīgi ir tas, ka 2014. gadā ar tradicionālo murdu nav noķerts neviens roņu nesaplēsts lasis vai taimiņš.

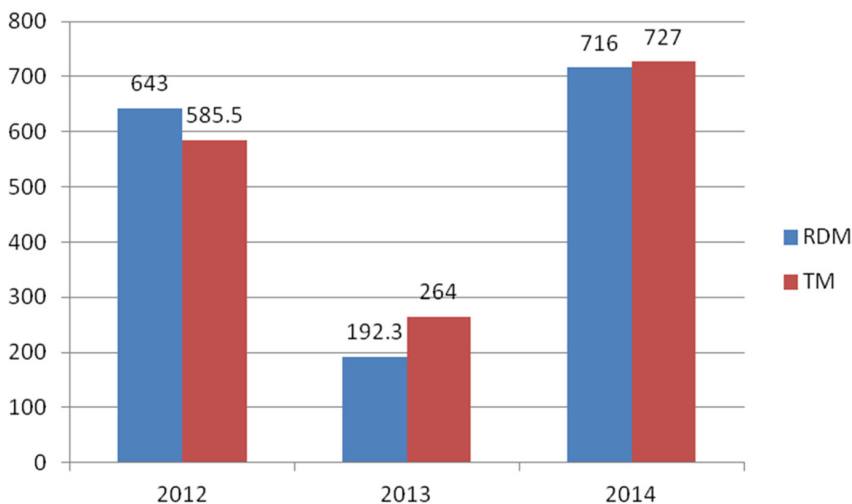
Lai gan zvejas dienu daudzums 2014. gadā ir vairāk nekā divas reizes lielāks, lielo un vērtīgāko zivju nozveja ir vairāk nekā trīs reizes mazāka, salīdzinot ar 2013. gadu, kas saistāms tieši ar zemo ūdens temperatūru 2014. gadā un Rietumu virziena vēju trūkumu piekrastē. Salīdzinot ar 2013. gada sezonu, laika apstākļi 2014. gada griezumā bija ļoti atšķirīgi, valdošo, stipro DA virziena vēju dēļ Rīgas līča DA piekrastē daudz biežāk tika novērots apvelings, atkāpusies krasta līnija un zema ūdens temperatūra.

RDM 2014. gadā nav fiksēts neviens sabojāta loma gadījums, savukārt TM lomās roņi ir 100% apmērā sabojājuši visus lašus un taimiņus

Roņu aktivitāte

2014. gada demonstrējuma periodā ir novērota daudz zemāka roņu aktivitāte sabojātā loma apjoma ziņā, kā arī vizuāli tie retāk novēroti zvejas rīku tuvumā vai noslīkuši tajos. Visā demonstrējuma laikā fiksēti tikai divi jauno roņu noslīkšanas gadījumi TM pavasara sezonā. 2013. gadā pētījuma laikā vairāki roņi tika novēroti trešajā daļā zvejas aktu, bet 2014. gada demonstrējuma periodā roņi bija redzami tikai desmitajā daļā no visām zvejas reizēm, kas ļauj secināt, ka roņi piekrastē parādās tikai tad, ja tur uzturas tos interesējošās zivju sugas. 2013. gadā ir publicēts jauns zinātnisks pētījums, kurā pētīta roņu uzvedība pie stacionāriem zvejas rīkiem Zviedrijā. Rezultāti parāda, ka lielākos postījumus rada tieši daži

Zvejas rezultāti, zvejojot ar RDM un TM 2012.–2014. gadā, kg

pieaugušie pelēko roņu tēviņi, kuri ir specializējušies sirošanā pa zvejas rīkiem un rada lielāko daļu bojājumu.

Citas roņu bojājumu novēršanas aktivitātes

2014. gada rudens zvejas sezonā paralēli TM un RDM tika izmēģināts jauns trīskārša linuma murds. Murda āmis veidots ar divām papildu sienām, lai novērstu roņu piekļūšanu lomam,

Iegādājoties roņu drošo murdu, rūpīgi jāapsver, kādas mērķsugas kādās sezonās paredzēts zvejot

pārējā murda konstrukcija ar sētu veidota identiski TM. Murds tika izveidots z/s „Zītari plus” pēc pašu zvejnieku iniciatīvas un testēts Saulkrastu piekrastes ūdeņos.

Nozveju rezultāti nebija iepriecinoši, jo netika noķerta neviena roņu nesabojāta lašveidīgā zivs. Roņi bija pārtvēruši zivis vai nu pie ieejas āmī, vai arī izēduši tās cauri visām trim āmja sienām, atstājot iekšā tikai zivju galvas.

Secinājumi

Izpētot pieejamo literatūru, kā arī apkopojot 2012., 2013. un 2014. gada

zvejas sezonu demonstrējumus iegūtos datus un zvejnieku komentārus, izdarīti sekojoši secinājumi:

- roņu drošais murds tehniski ir izmantojams Latvijas piekrastes ūdeņos, sākot ar 5 m dziļumu, kad jūras virziena vēja stiprums nepārsniedz 15 m/s;
- nozveju dati parāda līdzvērtīgu RDM un TM ķeramību mazvērtīgākajām zivju sugām, savukārt ar RDM ir lielākas nozvejas un mazāk sabojāti lomi tieši lašveidīgajām zivju sugām, taču no roņiem pasargāto, vērtīgo lomu apjomi nav tik lieli, lai kaut nelielā apjomā segtu augstās RDM izmaksas;
- lašu un taimiņu zvejai rudens sezonā vajag izvēlēties liela acs izmēra linumu (ap 400 mm) murda priekšējās daļas (spārnu un iedzirkņu) konstrukcijā;
- zveja ar TM ir veicama arī laika apstākļos, kad zvejojot ar RDM nav iespējams, un, ņemot vērā murda ielikšanas un izņemšanas biežumu laikapstākļu svārstību dēļ, TM ir vieglāk apkalpojams nekā RDM;
- iegādājoties roņu drošo murdu, rūpīgi jāapsver, kādas mērķsugas kādās sezonās paredzēts zvejot, lai izvēlētos atbilstošas specifikācijas konstrukciju;
- RDM ar neliela acs izmēra linumu iedzirkņos nespēj novērst bojājumus lomam vai pat veicina roņu aktivitāti pie zvejas rīka.

Plašāki demonstrējuma dati pieejami: <http://www.laukutikls.lv/nozares/zivsaimnieciba/demonstrejumi>. **ZI**

Kristaps Gramanis, LLKC Lauku attīstības nodaļas zivsaimniecības projektu vadītājs

ZIVJU PAVAIROŠANA

LĪDAKAS ATRAŽOŠANA

Līdaka (*Esox lucius*) ir plēsīga saldūdens zivs, kas apdzīvo vairāk nekā 70% upju, 90% ezeru un ūdenskrātuvju, bet parasti nav sastopama bieži slāpstošos slēgtos ezeros. Līdaka ir iecienīts makšķerēšanas un akvakultūras objekts. Tai piemīt labas garšas īpašības un augsta uzturvērtība.

Akvakultūras apstākļos līdakas kāpuri un vienasaras mazuļi tiek audzēti resursu atražošanai, bet, audzējot polikultūrā ar karpām, iegūst preču līdakas un uztur vaislas ganāmpulku. Lai veiksmīgi un efektīvi atražotu līdakas, jāzina līdakas bioloģija un jāprot pareizi novērtēt līdaku izlaišanas vieta un apstākļi ezerā, upē vai dīķī.

Līdaku nārsts

Dabā līdakai dzimumgatavība iestājas viena līdz septiņu gadu vecumā, sasniedzot 27 līdz 30 cm garumu. Akvakultūras apstākļos vaislas ganāmpulks tiek veidots no mātēm, kurām pirmais nārsts ir triju, četrus gadu vecumā. Līdaku nārsta laiks ir atkarīgs no meteoroloģiskajiem apstākļiem, galvenokārt no ūdens temperatūras: Latvijā tas ir aprīlī, maijā. Pirmās pavasara līdakas nārsto, kad ledus vēl daļēji klāj ūdenstilpi, bet pēdējās, – kad ūdens temperatūra ir līdz 17 līdz 20 °C. Dabā ar vienu mātīti nārsto divi līdz astoņi tēviņi.

Līdakām, kuru garums ir no 50 līdz 60 cm, ir viskvalitatīvākie ikri: šo līdaku ikriem ir visaugstākā apaugļošanās spēja un visaugstākais izšķīlušos kāpuru skaits. Līdakai, kļūstot vecākai, apaugļoto ikru procentuālais daudzums samazinās un, neskatoties uz to, ka tai ir vairāk ikru, kopumā tā dod mazāk pēcnācēju. Lai gan tiek uzskatīts, ka no līdakas var iegūt 1 tūkst. līdz 1 milj. ikru, tomēr pētījumos noskaidrots, ka, jo lielāka līdaka, jo mazāks apaugļoto ikru procen-

tuālais daudzums. No 50 līdz 60 cm līdakas var iegūt no 10 līdz 40 tūkstošiem apaugļotu ikru.

Ikru inkubācija

Dabā ikri pēc apaugļošanās pielīp pie augiem un cita substrāta, to attīstība ilgst 7 līdz 30 dienas (83 līdz 175 grādiņas). Tikko izšķīlušies līdakas kāpuri ar mutes atveri, kas atgādina snuki, pieķeras pie ūdensaugiem. Šādā veidā tie paliek pieķērušies apmēram vienu nedēļu. Dabiskā vidē līdaku mazuļu iz-

Zivju resursu papildināšana ir atbalstāma tikai tad, ja zivju resursi ūdenstilpē tiek intensīvi izmantoti

dzīvotību nosaka gan nārsta vietu pieejamība, gan ikru ēdāju skaits. Kāpuru izdzīvotība ir zema, un nelabvēlīgos apstākļos var iet bojā pat līdz 100%.

Zivju audzētavā inkubējot līdaku ikrus, jāpanāk daudz augstāki izdzīvotības rādītāji nekā dabā. Vislabākos rezultātus iegūst, ja ūdens temperatūra inkubācijas laikā ir robežās no 8 līdz 14 °C, bet kāpura attīstības laikā – 12 līdz 16 °C, turklāt diennakts svārstības nav lielākas par 2 līdz 4 °C. Arī skābekļa režīmam ir būtiska loma. Jāseko, lai skābekļa daudzums nav zemāks par 8 mg/l. Kāpuri pēc izšķīšanās pārtiek no dzeltenuma maisā esošajām rezervēm. Taču ilgam laikam tās nav pietiekamas un, ja nav pieejama barība (planktona organismi), līdakas īsā laikā iet bojā. Līdaka līdz 6 cm garuma sasniegšanai barojas ar planktonu, no 6 līdz 10 cm garumam lielāko barības daļu veido kukaiņi dažādās attīstības

fāzēs, vēlāk barības devā pieaug zivju īpatsvars un, sasniedzot 30 cm garumu, līdakas ēdienkartē galvenokārt ir zivis. Dažādās ūdenstilpēs dažādi barības objekti pieejami biežāk vai retāk, līdakas barošanas lielā mērā nosaka to pieejamība. Izlaižot audzēšanai dīķos vai resursu papildināšanai ezeros, jāreķinās, ka uz katru līdakas svara pieauguma kilogramu viņa apēdīs 10 kg mazvērtīgo zivju.

Līdaka slikti pielāgojas mākslīgai barībai, taču tiek veikti nopietni pētījumi un eksperimenti līdaku audzēšanas biotehnoloģijas izstrādei recirkulācijas sistēmā. Lielā audzēšanas blīvumā izteikts kanibālisms, tāpēc nepieciešama bieža līdaku mazuļu šķirošana un selekcija, atlasot tās, kurām mazāk izteiktas kanibālisma īpašības. Taču atražošanai šādi ēdinātas līdakas nav piemērotas.

Līdaku resursu papildināšana

Līdaku resursu papildināšana notiek, izlaižot dabiskās ūdenstilpēs līdaku kāpurus vai vienasaras mazuļus. Līdaka tiek mākslīgi pavairota un palaista ūdenstilpēs jau vismaz kopš 1930. gada. Pēdējos gados, pateicoties Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta „BIOR” rekomendācijām, palielinās izlaisto vienasaras mazuļu daudzums, bet samazinās kāpuru daudzums (skat. attēlus).

Lai zivju resursu papildināšana būtu efektīva, zivju izlaišana jāveic zivju sugai atbilstošā blīvumā un piemērotās dzīvotnēs.

Pirms izlaišanas jānovērtē, kad nārstojušas ūdenstilpē dzīvojošās (vietējās) līdakas. Ja vietējās līdakas ir nārstojušas pirms pāris nedēļām, liela ir iespēja, ka resursu papildināšanai izlaižamos kāpurus apēdīs šo līdaku kāpuri.

◀ 5. lpp.

Turpretī, ja izlaiž kāpurus pirms vietējo līdaku nārsta, ielaistie kāpuri paugsies un, kad šķilsies vietējie kāpuri, ielaistie kāpuri, kuri jau ir izauguši līdz mazuļu stadijai, apēdīs daļu no vietējiem kāpuriem. Tāpēc zivju kāpuru izlaišana tālu no audzētavas nav lietderīga un samazinās atražošanas efektivitāti. Pirms līdaku izlaišanas veic ielaižamo zivju uzskaiti. Līdaku kāpuru uzskaitē izmanto etalona metodi, bet vienvasaras mazuļu uzskaitē – svara vai tilpuma metodi, bet, ja zivis ir 50 g un lielākas, veic zivju individuālo uzskaiti.

Līdaku kāpuru izlaišana zivju resursu papildināšanai ir lietderīga tikai tajās ūdenstilpēs, kurās dažādu iemeslu dēļ nav noticis veiksmīgs dabiskais nārsts. Līdaku kāpuri jāizlaiž, kad tie sāk brīvi peldēt ūdenī (tas notiek pirmajā nedēļā pēc izšķilšanās). Nedrīkst tos pārturēt audzētavā, jo barības rezerves ir niecīgas, kāpuriem steidzami jāsāk baroties, taču zivju audzētavās visbiežāk nevar nodrošināt piemērotu barību. Ja nav iespējams kāpurus izlaist, tos uz dažām dienām līdz pāris nedēļām var ievietot iepriekš sagatavotos sprostos karpu dīķos.

Līdaka ir vienuļņiece un izteikti teritoriāla zivs. Tā mēdz ilgstoši uzturēties vienā rajonā. Mazākās un vidēja lieluma līdakas visbiežāk uzturas seklos ūdeņos starp niedrēm un ūdensaugiem. Lielās līdakas parasti uzturas dziļumā, seklās vietās parādās reti. Tās mēdz slēpties ūdenszālēs, brīvos niedrāju laukumos, aiz akmeņiem, siekstām un citiem aizsegumiem, lai nebūtu pamanāma garām peldošajām zivīm. Līdz ar to, veicot līdaku izlaišanu ezeros, upēs un ūdenskrātuvēs, jāņem vērā minētās bioloģiskās īpašības. Kāpurus izlaiž no laivas pa 10 līdz 15 gabaliem uz katrām 1 līdz 3 m, izvadājot gar krastu (gar ūdenszālēm). Arī līdaku vienvasaras mazuļu izlaišana veicama, izretinot tos pa ūdenstilpi.

Nav lietderīgi tērēt līdzekļus un izlaist zivis ezeros, ja tajos nenotiek rūpnieciskā zveja un/vai intensīva maksšķerēšana. Zivju resursu papildināšana ir atbalstāma rīcība tikai tajos gadījumos, ja zivju resursi konkrētajā ūdenstilpē tiek intensīvi izmantoti. **71**

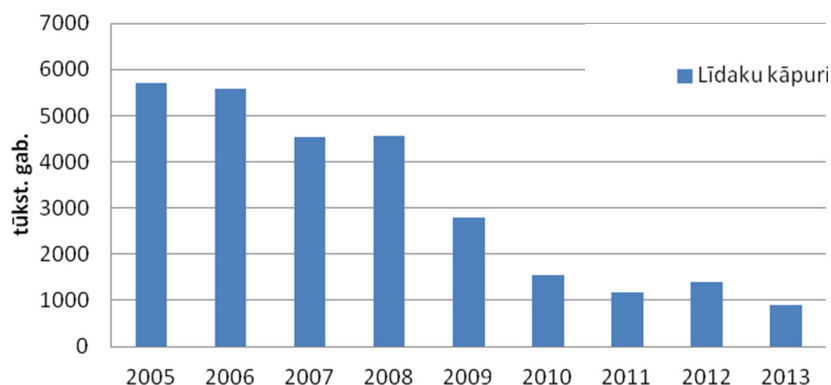
Dr. med. vet. **Ruta Medne,**

Pārtikas drošības,

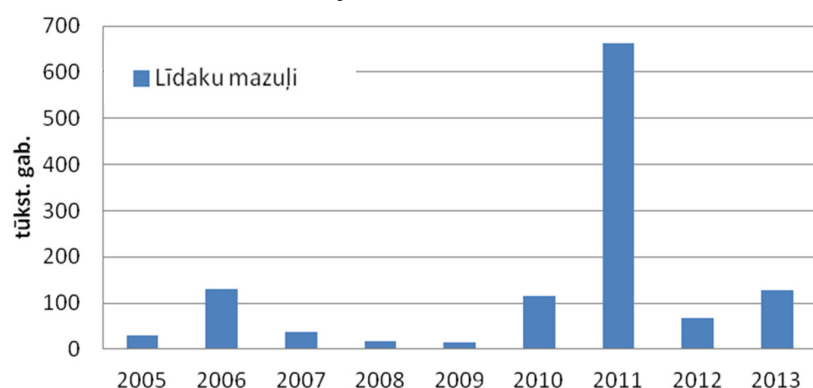
dzīvnieku veselības un vides zinātniskais

institūts „BIOR”

Latvijas ūdenstilpēs izlaisto līdaku kāpuru skaits

Latvijas ūdenstilpēs izlaisto līdaku vienvasaras mazuļu skaits

PIEREDZE

IZDODAS TIKAI STRĀDĪGAJIEM

Pagājušogad rudenī LLKC un Valsts Zivsaimniecības sadarbības tīkla rīkotajā piekrastes uzņēmēju projektu konkursā pirmoreiz startējušo projektu grupā par labāko atzina individuālā komersanta „Reinis B” projektu, kuru pieteica Alla Bečere.

Līdz Zvejnieku svētkiem

Saņēmusi balvu, Alla priecējās, sakot, ka top jauna zivju kūpinātava, un naudas balva noderēs iekārtu iegādei. Braucam lūkoties, un esam vairāk nekā patīkami pārsteigti – par jaunuzcelto ražotnes ēku, Allas dzīvesprieku, prasmi tikt pāri dažādām dzīves likstām, nežēlīgi strādāt un domāt par turpmāko attīstību, kuras pirmie mērķi būtu jāasniedz vēl šovasar, līdz Zvejnieku svētkiem. Ticam un vēlam, lai tas izdotos!

Engures novada Lapmežciema pagasta IK „Reinis B” projektā paredzēja zivju kūpināšanas un tūrisma pakalpojumu attīstīšanu. Šajā pat grupā trešo vietu ieguva Allas dēls Agnis Pūris – IK „Pūrēns A” ar projektu par līdzīgu darbības veidu. Kopā liekot saņemtās naudas balvas – 1700 un 1200 eiro, tiešām tika iegādāta rūpnieciskā saldēšanas iekārta, kas jaunizveidotajam zivju pārstrādes uzņēmumam bija ļoti nepieciešama.

Uzņēmumā viss notiek pēc plāna. Pirmdienā ir brīvdiena. Otrdienā notiek iegādāto zivju atsaldēšana jeb defrostācija, jo uzņēmums pats nezvejo. Tad zivis tīra, griež, iesāla uz pilnu diennakti un tikai tad liek kūpināt, vienlaikus ar svaigi sagatavotajām zivīm, ko piegādā vietējie zvejnieki. Sestdien un svētdien jābrauc tirgot, – uz tirdziņiem tuvākā un tālākā apkaimē dodas pati saimniece un viņas dēli. Agnis saņēmis atzinību projektos par pārvietojamu kūpinātu zivju tirdzniecības vietas ierīkošanu vecas laivas formā. Tas piesaista pircējus, pašiem ērti.

Vislabprātāk pērk zivis no Latvijas zvejniekiem

Alla Bečere iepērk zivis no zvejniekiem Lapmežciemā, Upesgrīvā un Ģipkā, kā arī no SIA „Kolumbija”, kas atved reņģes tik, cik vajag, kad sākas īstais šo zivju laiks.

▶ 7. lpp.

◀ 6.lpp.

Tāpat z/s „Vilnis” Talsu novadā piegādā lučus, butes, vimbas un sīgas, saldētās zivis – no „Fishlat” un „Laterna”. Zivis kūpinā tikai ar alkšņu malku un šķeldu. Visilgāk kūpinās butes – aptuveni trīs stundas. Bet Alla Bečere saka, – tagad jau esot iemācījušies, un varot uz minūtēm paredzēt, kā darīt.

Patiesībā visgrūtāk esot regulāri iegādāties vietējās zivis, jo zveja atkarīga no vēja un citiem apstākļiem, taču tieši vietējiem izejvielu piegādātājiem saimniece vienmēr dod priekšroku. Lielākoties piedāvā mencas un butes, maijā un septembrī „nāk” arī lucīši Upesgrīvā. Taču to pietiek tikai „izmeklētai publikai” – tirdziņos Doma laukumā, Brīvības muzejā un dažviet citur. Regulāri uzņēmums tirgojas arī „Rimi” tirdziņos Valmierā, pie TC „Zoom” Rīgā, Maskavas ielā un citās Latvijas pilsētās.

Kā veidojas cena

Bieži žēlojamies, ka kūpinātās zivis dažu gadu gaitā kļuvušas tik dārgas. Kā veidojas cena? Vispirms tā ir iepirkuma cena no zvejniekiem vai uzņēmumiem. Tad jāērķina, ka aptuveni 30 procentu svara kūpināšanas procesā zūd. Vēl jāierēķina darbaspēka izmaksas (te strādā bez pašiem vēl četri strādnieki), kūpinātavas uzturēšanas un enerģijas izdevumi, tirdzniecības vietu un transporta izmaksa. Plus kāds apzināti rēķināts peļņas procents, lai uzņēmums varētu ne tikai eksistēt, bet arī attīstīties. Bet tieši lielākās un dārgākās butes, tāpat kā lucīši, aiziet „šķakstēdamas”. Īsts zivju gardēdis zina, ko vēlas, spēj un var par to maksāt, tirdziņos dažkārt meklējot konkrēti „Reinis B” produkciju, par kuras kvalitāti pārliecinājāmies.

„Pielāgojamies pircējiem un piedāvājam to, kas viņiem garšo,” saka Alla. Dēļ piebilst, cik ļoti svarīgi ir noķert to sajūtu, kā, cik ilgi un kādā sālījumā noturēt zivis, lai tās būtu gardas. Saimniece pati veido produktu receptūras, – pēc iepriekšējām zināšanām, izjūtām un garšas īpašībām, kas šobrīd nepieviļ. Gadījies tā, ka kādam pasākumam vajadzējis ko īpašu. Pati izdomājusi – lašu rozītes ar burkāniem, sieru un ķiploku vidū. Izdevies, un tā arī eksperimenti turpinās.

Vajag mācīties

Alla ir pateicīga par to, ka pēc uzvaras LLKC konkursā tika piedāvāts

Pielāgojamies pircējiem un piedāvājam to, kas viņiem garšo

arī pieredzes apmaiņas brauciens, kurā varēja iepazīt zivsaimniecības tradīcijas un dažādas pieejas produkcijas noietam. Šobrīd uzņēmumā notiek tikai karstā zivju kūpināšana, taču domāts arī par auksto metodi. Alla Bečere atzīst, ka, lai to īstenotu, pašai vēl daudz jāmācās. Taču viņa noteikti to pratīs. Būdamā Zemgales meitene, kura redzējusi tikai govus un cūkas, viņa atbrauca uz piekrasti, kad, kā pati saka, „bads nāca pa durvīm iekšā”. Šķiroties no vīra un palikusi ar diviem maziem puikām, viņa meklējusi darbu un atradusi to Lapmežciemā zivju pārstrādes kombinātā „Selga”. Atbraukusi, strādājusi, darbs gājis „no rokas”, tikusi kolēģu uzteikta. Bet tad – juku laiki, uzņēmumi likvidējas, un atkal nav iztikšanas. Tad doma, – kāpēc gan pati nevaru tīrīt zivis, kūpināt, piedāvāt vismaz kaimiņiem, tuvākajiem pircējiem.

Pašai savs uzņēmums

Bijis gan arī tā, ka tieši paši tuvākie kaimiņi nav sapratuši un gādājuši raizes, – gan sūdzoties par iepriekšējo kūpinātavu, gan tagad, kad Alla sākusī celt jauno. Sabiedriskās apspriešanas gaitā un, vēl jo vairāk pēc tam, nācies dzirdēt dažādus viedokļus, ne vienmēr korektā veidā. Alla Bečere zivju kūpināšanas jomā strādā kopš 2001. gada, kad to darīja vīram piederoša uzņēmuma paspārnē „Dzintarkrastos”. Taču vēlējās visu darīt tā, kā pašai patīk, un tapa savs uzņēmums. Gadījies arī vilties kādas firmas pakalpojumus, kas piedāvājusi projekta izstrādi, bet

nav informējusi, ka, aizstāvot projektu vienā gadā, tā īstenošana iespējama nākamajā, tāpēc zaudēta liela teorētiski iespējama naudas summa attīstībai.

Dēli tagad katrs strādā kā individuālie komersanti un palīdz Allai ar pakalpojumiem. Aivim ir 27 gadi, Agnim – 26, bet jaunākajam – Reinim ir 12, un viņš vēl mācās skolā. Taču, spītējot visam, kas var traucēt ieceres īstenošanai, jaunā ražotne 236 kvadrātmetru platībā tika uzcelta pagājušogad no marta līdz oktobrim, kā arī tika solīts LLKC balvu saņemšanas reizē. Nav joka lieta!

Kūpinātavas produkcijas klāstā ir 26 veidi. Kad ierodamies uzņēmumā, tiek kūpināti jūras asari, vēdzeles, karpas, brekši, foreles, mencas. Arī skumbrijas – vairākos veidos: rullīšos, ar sieru, ar sīpoliem un dārzeņiem, ar ķiplokiem. Problēma līdz šim bijusi ķiploku tīrīšana, kas ir sarežģīta un darbietilpīga. Agrāk to veikusi Allas mamma, taču tagad, par laimi, ir uzņēmums, kas piedāvā vakuuma iepakojumā jau tīrītās daiviņas. Tikai jāsmalcina. Kūpināšana notiek tieši pirms plānotās izbraukuma tirdzniecības.

Kādreiz te sabrauks viesi

Kad tapusi jaunā ražotne, pat kontrolējošo iestāžu speciālisti brīnījušies, – kāpēc tāds gaitenis, kāpēc tādi logi... Tas tāpēc, ka Alla jau sākotnēji, projektējot ēku, paredzējusi to, ka vēlas pie sevis uzņemt tūristus. Un tad, lai viss atbilstu valsts likumos noteiktajām sanitārajām prasībām, apmeklētāji nedrīkst ienākt ražošanas telpās. Tāpēc tagad tās – zivju sagatavošanai, kūpināšanai un iepakojšanai – no gaitēņa visas labi apskatāmas siltumā pa lieliem, ar paketēm stiklotiem logiem. Pie viena no ēkas gala logiem paredzēts uzcelt terasi viesiem, kur viņi var arī degustēt zivis, mierīgi pasēdēt, apskatīt senus zivsaimniecības piederumus. Tur paredzēts veidot skaistu, dabīgu akmeņu segumu, kurus jau redzam kaudzē aiz mājas. Te interesentiem tiks demonstrēta arī videofilma par zvejniecību, zivju kūpināšanu un dzīvi piekrastē. Alla jau vienojusies ar operatoru, kurš filmēs tēmu – no zvejnieka līdz patērētājam. Iesniegts tagad nākamais projekts, kas paredzēts ar zivsaimniecību saistītu pakalpojumu attīstībai, kopā par 52 tūkstošiem eiro.

▶ 8.lpp.

◀ 7. lpp.

Cita starpā, kas nav bijis viegli, šī kompleksa atvēršanai bijis jāsaņem C kategorijas piesārņojuma sertifikāts, taču tas ir tā vērts, jo projekta finansējuma ietvaros tiek piedāvāta jauna refrīžeratora iekārtas automašīna „Ford Transit”, kas varētu īstajā laikā aizstāt saimniecībā novecojošo.

Redzot šo, vienu no sava uzņēmuma attīstības iespējām, Alla nesēn piedalījies seminārā par vietējo LEADER grupu darbību, uzrakstījusi iesniegumu par iestāšanos tajā, lai drīz vien izstrādātu projektu par zvejniecības kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, un, iespējams, saņemtu finansiālu atbalstu šim projektam. Vēl jo vairāk tāpēc, ka idejiskas iestrādes šim darbam jau ir, – paredzēts iekārtot senu kūpinātavu pagalmā, arī citas jau iepriekš minētas lietas tūristu uzņemšanai. Iecerētas arī viktorīnas un konkursa uzdevumi skolēniem, lai varētu tos izglītēt par zivsaimniecību. Jā, vēlētos gan Alla to izdarīt līdz šāgada Zvejnieku svētkiem, kad viesu te sabrauktu daudz... Pirmā grupa jau pieteikusies.

Saimniece atzīst, ka jauno ceļu radījusi ar domu par atzīta valsts ražojoša uzņēmuma izveidi. Taču tomēr šobrīd palikusi pie izvēles par mājražotājas statusu, un tālāka attīstība jāpārdomā, iespējams, ražojoša uzņēm-

Foto: Māris Millers

Tikko no krāsns nācis kūpinājums

muma statusu piesakot tad, kad būs pietiekamas reņģu piegādes pārstrādei, kas ir pieprasītākā produkcija.

Vajadzīgs arī tirdziņš

Alla arī uzņēmusies atbildību par tagadējā zivju tirdziņa izveidi Ragaciemā. Sākumā viņa kļuva par zivju produkcijas pārdevēju, bet vēlāk uzņēmās visu astoņu īpašnieku līdzdalības koordinēšanu, līgumu slēgšanu, būvnieku meklēšanu, sadalot atbildību starp visiem. Izdevās. Arī pašai šajā tirdziņā ir savs stends. Tagad jāvēlas pabeigt citā projektā iecerētos darbus: dušu iekārtošanu darbiniekiem, gaitenja grīdas seguma uzlabošanu, apkures sistēmas uzstādīšanu u. c. Domājam, ka ar laiku šie Al-

las sapņi varētu kļūt vēl vērienīgāki, un tam, kurš dara, tas varētu arī izdoties. Jo veiksmē jau apmeklē tikai strādīgākos. Alla saka: „Esmu gandarīta, man pašai prieks te strādāt! Mīlu pati sevi un vēlos, lai man pašai maniem cilvēkiem katru dienu būtu labi! Īpašu paldies vēlos pateikt saviem dēļiem par atbalstu un palīdzību gan ceha būvniecībā, gan darbā ar zivju pārstrādi.” **ZI**

Dace Millere,

LLKC sabiedrisko attiecību speciāliste

Alla Bečere
iepazīstina
ar gatavās
produkcijas
klāstu

Foto: Māris Millers

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvos izdevumus „Lauku Lapa” un „Zivju Lapa” Jūsu e-pastā! Lai pieteiktos izdevumu elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: lauku.lapa@llkc.lv. Uz šo e-pastu varat sūtīt arī ieteikumus, kā mēs varētu pilnveidot „Lauku Lapa” un „Zivju Lapa”.

Pieteikumā jānorāda:

Vārds, uzvārds; iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; e-pasta adrese, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

Zivju Lapa

SAGATAVOTA
Latvijas Lauku konsultāciju
un izglītības centrā
Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018
tālr.: 63050220

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov.,
LV-3018, tālr. 63050220, admin@llkc.lv, zivjutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV/ZIVJUTIKLS

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Jūrlietu
un zivsaimniecības fonds

ZIVSAIMNIECĪBAS TĪKLS